

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS GARANTIJU FONDS

Cukura rūpniecības restrukturizācijas fonda pasākumi

Saskaņā ar 2008. gada 14. jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 556 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu cukura rūpniecības restrukturizācijas skartajam reģionam” Lauku atbalsta dienests izsludina atklāta konkursa projektu iesniegumu pieņemšanu **Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda pasākumā „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem” un pasākumā „Atbalsts piesārņoto vietu attīrīšanai”.**

Pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana pasākumā „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem” notiks no 2008. gada 1. septembra līdz 2008. gada 1. novembrim. Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums – Ls 3 412 018,55.

Pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana pasākumā „Atbalsts piesārņoto vietu attīrīšanai” notiks no 2008. gada 1. septembra līdz 2009. gada 1. februārim. Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums – Ls 2 559 013,90. Pasākumus īsteno līdz 2010. gada 30. septembrim.

Projekta iesnieguma veidlapas ir atrodama mājaslapā www.lad.gov.lv.

Projektu iesniegumi jāiesniedz Lauku atbalsta dienesta reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs pēc atbalsta pretendenta juridiskās adreses.

Tālāk rakstā sīkāk par nosacījumiem šajos pasākumos, kurus nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 556 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu cukura rūpniecības restrukturizācijas skartajam reģionam”. Atbalsta mērķis ir veicināt un atbalstīt cukura rūpniecības restrukturizācijas skartajā reģionā to infrastruktūras objektu bojājumu un vides problēmu novēršanu, kuru rašanās tieši saistīta ar cukura rūpniecības darbību vai darbības pārtraukšanu, tādējādi veidojot pievilcīgu vidi tādas saimnieciskās darbības attīstībai, kas aizstāj cukura nozari, un sakārtojot vidi kopumā. Projektu pieņemšana notiks divās kārtās. Tāpat kā tas noticis pirmajai kārtai, arī otrai kārtai pieņemšanas termiņus izsludinās laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

☑Kādas aktivitātes tiks atbalstītas?

Pasākuma „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem” ietvaros tiks atbalstītas aktivitātes, kas saistītas ar vietējo pašvaldību ceļu un ielu būvniecību vai rekonstrukciju.

Pasākuma „Atbalsts piesārņotu vietu attīrīšanai” ietvaros tiek atbalstītas aktivitātes, kas saistītas ar pilsētu pašvaldību ietekmētās vides stāvokļa atjaunošanu un ūdenssaimniecības objektu sakārtošanu.

☑Kas ietilpst cukura rūpniecības restrukturizācijas skartajā reģionā?

Cukura rūpniecības restrukturizācijas skartajā reģionā ietilpst pagastu un novadu pašvaldības, kuru teritorijā 2006. gadā ir audzētas cukurbietes pārstrādei cukurā ne mazāk kā viena hektāra platībā, kā arī pilsētas, kurās 2006. gadā cukurbietes tikušas pārstrādātas cukurā.

☑Kas varēs saņemt atbalstu un kur varēs projektus īstenot?

Atbalsta pretendenti ir:

- pirmajā kārtā – MK noteikumu Nr. 556 1. pielikumā minētās vietējās pašvaldības (tas ir, Liepājas rajona Durbes novads; Tukuma rajona Džūkstes, Irlavas, Jaunpils un Lesenes pagasts; Dobeles rajona Bēnes, Penkules, Dobeles, Jaunbērzes un Bērzes pagasts, kā arī Tērvetes novads; Jelgavas rajona Glūdas, Sidrabenes, Zaļenieku, Sesavas, Vircavas, Elejas, Jaunsvirlaukas, Svētes, Vilces, Platones un Lielplatones pagasts; Bauskas rajona Codes, Ceraukstes, Dāviņu, Gailīši, Īslīces, Viesturu, Vecsaules, Mežotnes, Rundāles un Svitenes pagasts; kā arī Saldus rajona Pampāļu pagasts) un 2. pielikumā minētās pilsētu pašvaldības (Jelgavas un Liepājas pašvaldības);
- otrajā kārtā – MK noteikumu Nr. 556 3. pielikumā minētās vietējās pašvaldības (skat. tabulā).

Bauskas rajons:	Dobeles rajons:	Jelgavas rajons:	Liepājas rajons:	Saldus rajons:	Tukuma rajons:
Ceraukstes pagasts Codes pagasts Dāviņu pagasts Gailišu pagasts Īslīces pagasts Mežotnes pagasts Rundāles pagasts Svitenes pagasts Vecsaules pagasts Viesturu pagasts	Auru pagasts Bēnes pagasts Bēzres pagasts Dobeles pagasts Jaunbēzres pagasts Krimūnu pagasts Penkules pagasts Tērvetes novads Ukru pagasts Vītiņu pagasts	Elejas pagasts Glūdas pagasts Jaunsvirlaukas pagasts Lielplatones pagasts Līvberzes pagasts Platones pagasts Sesavas pagasts Sidrabenes pagasts Svētes pagasts Vilces pagasts Vīrcavas pagasts Zaļenieku pagasts	Dunikas pagasts Durbes novads Gramzdas pagasts Priekules pagasts Vaiņodes pagasts	Brocēnu novads Jaunlutriņu pagasts Pampāju pagasts Rubas pagasts Vadakstes pagasts Zaņas pagasts Zirņu pagasts	Džūkstes pagasts Irlavas pagasts Jaunpils pagasts Lestenes pagasts Slampes pagasts

☑Kāda būs atbalsta intensitāte?

Atbalsta apmērs šiem pasākumiem būs 100% no kopējās attiecināmo izmaksu summas.

☑Kādiem atbilstības kritērijiem atbalsta pretendents ir jāatbilst?

Atbalsta pretendents ir jāatbilst šādiem publiskā finansējuma saņemšanas nosacījumiem:

- īstenojot projektu, sasniedz attiecīgā atbalsta mērķi;
- neaizvieto esošos pamatlīdzekļus.

☑Ko neuzskata par pamatlīdzekļu aizvietošanu?

Par pamatlīdzekļu aizvietošanu neuzskata:

- pamatlīdzekļu iegādi papildus esošiem pamatlīdzekļiem;
- pamatlīdzekļu iegādi, kas būtiski maina tehnoloģiju raksturu;
- jaunu objektu būvniecību un rekonstrukciju.

☑Kas ietilps attiecināmajās izmaksās?

Projektu īstenošanas pirmajā kārtā attiecināmo izmaksu summas noteiktas MK noteikumu Nr. 556 1. un 2. pielikumā kopā ar vietām, kur projektus var īstenot.

Pasākumā „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem” attiecināmajās izmaksās ietilps:

- ceļu un ielu būvniecības vai rekonstrukcijas, autoruzraudzības un būvuzraudzības izmaksas, pamatojoties uz līgumiem ar trešajām personām, kas ir atbildīgas par darbu veikšanu.

Pasākumā „Atbalsts piesārņotu vietu attīrīšanai” attiecināmajās izmaksās ietilps:

- būvniecība, būvuzraudzība, nojaukšana, rekonstrukcija, autoruzraudzība, virszemes ūdensobjektu sakārtošana, kas saistīta ar ietekmētās vides labiekārtošanu, tai skaitā:
- virszemes ūdensobjektu tīrīšana vietās, kurās tas nepieciešams cukura ražošanas radītās nelabvēlīgās ietekmes dēļ;
- hidrotehnisko būvju (piemēram, dambju, sūkņu staciju, melioratīvo sistēmu) būvniecība un rekonstrukcija vietās, kurās tas nepieciešams plūdu draudu novēršanai, kas radušies saistībā ar cukura ražošanas restruktūrizāciju;
- hidrotehnisko būvju aprīkošanai nepieciešamo iekārtu iegāde projektā paredzēto aktivitāšu īstenošanai – līdz 30% no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām.

Abos pasākumos attiecināmajās izmaksās ietilps arī vispārīgās izmaksas – tehniskās projektēšanas un projekta sagatavošanas izmaksas (ietekmes uz vidi novērtējuma sagatavošanas izmaksas, izpētes darbu izmaksas) saskaņā ar līgumiem ar trešajām personām, tai skaitā arhitektu, inženieru un konsultantu honorāri, juridiskie pakalpojumi, tehniski ekonomiskie pamatojumi un būvatļaujas saņemšanas izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu vai ieviešanu un kas nepārsniedz 8% no attiecināmo izmaksu kopsummas.

Sagatavots LLKC Ekonomikas nodaļā
pēc attiecīgajiem MK noteikumiem

AUGKOPIĀ

Demonstrējumu semināri 2008. gada augustā un septembrī

Saimniecība	Vadītājs	Tēma	Datums	Laiks	Kontakti
Tukuma raj. Bikstu pag. z/s Joži	Gunvaldis Sproģis	Šķiedras un eļļas linu audzēšanas paņēmieni salīdzinājums Kurzemē	22.08.2008.	10 ⁰⁰	I. Grantiņa 29263260.
Dobeles raj. Auces pag. SIA LLU MPS Vecauce	Zinta Gaile	Kālija mēslojuma normas precizēšana kukurūzas standartažaugs ieguvei. Kukurūzas gaismas prasī- bu nodrošināšanas ie- spēju izpēte maksimālas biomasas iegūšanai	28.08.2008.	10 ⁰⁰	pie Vecauces pils 29135525
Cēsu raj. Veselavas pag. z/s Caunītes	Aldis Zilveris	Vides baktērijas E coli un rota, korona vīrusu ietek- me uz piena kvalitāti, tā novēršanas iespējas un ietekme uz veselīgu teli- šu ataudzēšanu	12.09.2008.	11 ⁰⁰	A. Seredina 29156937
Kuldīgas raj. Vārmes pag. z/s Bētas	Ilmārs Pilenieks	Dažādu gaļas liellopu šķirņu audzēšanas efekti- vitātes izvērtēšana	17.09.2008.	11 ⁰⁰	I. Muižniece 29453255

MEHANIZĀCIJA

Jaunākās tehnoloģijas degvielas ekonomijā

Pasaules vadošie motoru ražotāji ievieš aizvien jaunas tehnoloģijas, cenšoties izstrādāt pēc iespējas vairāk produktu katrā no ekoloģiskajām nišām (biodegvielas, ūdeņraža un elektrības). Kaitīgo izmešu daudzuma samazināšana un degvielas ekonomija jau ir kļuvusi par prioritāti motoru ražošanā. Taču, kamēr vēl izmanto galvenokārt parastos iekšdedzes dzinējus, arvien vairāk tiek piedāvāti arī dažādi risinājumi šo motoru efektivitātes uzlabošanai, vislielāko uzmanību pievēršot tieši degvielas ekonomijai. Piemēram, vieglajiem automobiļiem tiek izstrādātas ātrumaķērbas ar vairāk nekā pieciem pārnēsumiem. Un, lai panāktu optimālāku degvielas ekonomiju, automobilis TOYOTA AURIS ir aprīkots ar pārnēsumu pārslēgšanas indikatoru, kas automātiski informē, kad jāpārslēdz pārnēsumi.

Arī riepu ražotāji ievieš jaunas tehnoloģijas riepu ražošanā. Ražotājs „Good Year” sola degvielas ekonomiju līdz 5%, ja brauc ar riepām, kuru ražošanā izmanto *Bio-TREAD* tehnoloģiju. Tas nozīmē, ka tradicionālās, uz eļļas bāzētās sastāvdaļas aizstātas ar komponentiem, kuru sastāvā izmantota kukurūzas ciete. Tādējādi riepu ražošanas procesā nepieciešams izlietot mazāk enerģijas, un kukurūzas izmantošana šo procesu padara videi draudzīgu, bet pati riepa lietošanā ir daudz ekonomiskāka. *Bio-TREAD* tehnoloģija piesaka jaunus standartus vilkmei un bremzēšanai uz slapja ceļa seguma.

Viens no nosacījumiem, kā novērst degvielas patēriņu ir jebkuram iekšdedzes dzinējam ir vajadzīga atbilstoša eļļa. Atbilstošas motoreļļas izvēles kritēriji ir šādi: auksta dzinēja viegla iedarbināšana, transportlīdzekļa darbs jebkuros ekspluatācijas apstākļos, motoreļļas spēja samazināt dzinēja nodilumu un paildināt tā kalpošanas laiku. Eļļas šķira iespaido arī eļļas maiņas periodiskumu. Augstas kvalitātes motoreļļas īpašības saglabājas ilgāk un nodrošina izgatavotāja rekomendētos ilgstošos intervālus starp eļļas maiņām. Izgatavotājs transporta līdzekļa instrukcijā norāda minimālās prasības motoreļļai un viskozitātes klasei.

Lai samazinātu degvielas patēriņu, ir pieejamas dažādas degvielas piedevas, kuras kā brīnumlīdzekļus reklamē gan oficiālie dīleri, gan viltoto piedevu tirgotāji. Taču jaunākās tehnoloģijas piedāvā arī tādus degvielas ekonomijas risinājumus, kā, piemēram, degvielas molekulāro sagatavošanu pirms iesmidzināšanas un dzesēšanas

šķidrums modifikāciju, kas būtiski samazina degvielas patēriņu un kaitīgo izmešu daudzumu.

Kā vienu no vienkāršākajiem var minēt aprīkojumu *Super FuelMax*, ko izstrādājuši ASV zinātnieki. Tas ir kompakts un autonomas aprīkojums, kas ļauj automašīnām ierobežot patērējamo degvielas daudzumu līdz pat 20%, tajā pat laikā manāmi palielinot dzinēja jaudu un paildinot tā kalpošanas ilgumu. Bez tam šis aprīkojums ievērojami samazina kaitīgās izplūdes vielas. Aprīkojums ir vienkārši uzstādāms, tam nav vajadzīga elektro-barošana. Aprīkojums rekomendēts uzstādīšanai uz visu veidu iekšdedzes dzinējiem (karburatoriem, inžektoriem, dīzeļiem). *Super FuelMax* optimizē degvielas molekulāro struktūru un veicina tās pilnīgu sadegšanu. Aprīkojuma darbošanās princips pamatojas uz fundamentāliem magnētiskā lauka pētījumiem, ko savulaik veica fiziķi Bloks un Persals, par kuriem 1952. gadā viņiem tika piešķirta Nobela prēmija.

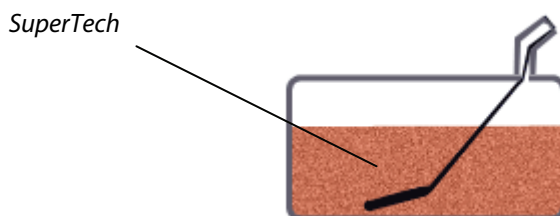

1. att. *Super FuelMax* aprīkojums uzstādīts uz degvielas vada

Līdzīgu ierīci degvielas molekulārai dalīšanai piedāvā arī Itālijas speciālisti. Tā ir degvielas tvertne iegremdējama ierīce *SuperTech* piesārņojošo izplūdes gāzu samazināšanai un enerģijas taupīšanai transporta līdzekļiem ar iekšdedzes dzinējiem. Transporta līdzekļos tiek izmantoti dzinēji ar iekšēju sadegšanas procesu vai dīzeļdzinēji. Tā kā šāda veida dzinēji nevar pārveidot pilnībā visu ogļūdeņraža masu darbības resursos, noteikta tās daļa paliek neizmanto.

Lai sadegšanas process būtu optimāls, ir jāpastāv ideālai (stehiometriskai) sakarībai starp degvielu (ogļūdeņradi) un degšanas uzturētāju (skābekli); šī optimālā sakarība nav ideāla, jo ogļūdeņraža molekulas (H (ūdeņradis) + C (ogleklis)) pieļauj starpmolekulāru mijiedarbību (Van der

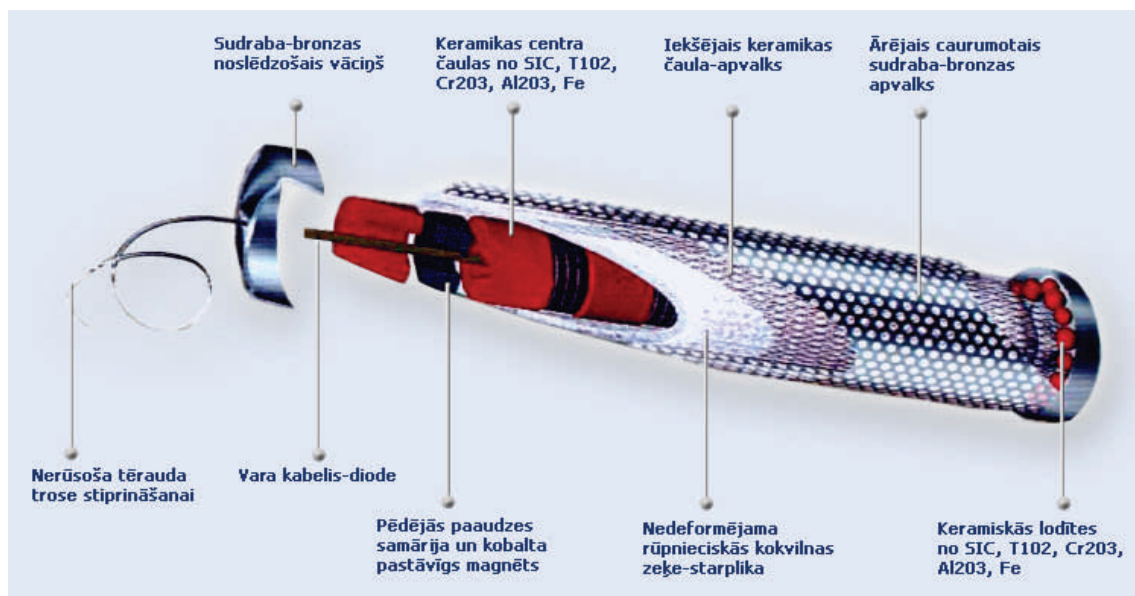
Vāla likums), kas neļauj notikt optimālai skābekļa plūsmai, tāpēc, it sevišķi augstāku pārnesumu gadījumā, daļa degvielas paliek nesaadedzināta. Ierīce *SuperTech* nodrošina sadegšanas optimizēšanu, atgūstot nesadedzējušu degvielas daļu, kas tiek sadedzināta.

2. att. Ierīces *SuperTech* novietojums degvielas tvertnē

Ierīces cēlmetālu sinerģijas (sinerģija – dažādu elementu savstarpēji izdevīgs savienojums) dēļ rodas magnētiskais lauks un infrasarkanais starojums, kuru viļņi izplatās degvielas tvertnē un mijiedarbojas ar ogļūdeņraža molekulām, pavājinot

pagaidu starpmolekulārās saites. Tas atvieglo skābekļa piekļuvi visām degvielas molekulām sadegšanas kamerā, un tādejādi, lietojot šo unikālo tehnoloģiju, degviela tiek pilnīgāk sadedzināta.

3. att. *SuperTech* sadegšanas optimizatora uzbūve

Ļoti interesantu risinājumu degvielas ekonomijai, respektīvi, labākai sadegšanai ir izstrādājuši Japānas zinātnieki. Šī ierīce modificē nevis degvielu, bet gan dzesēšanas šķidrumu. Zinātniskais risinājums ir pamatots ar to, ka visaugstākā temperatūra dzinējā ir tur, kur sadeg degvielas maisījums, tas ir – degkamerā. Šeit temperatūra ir daudz augstāka par dzinēja darba temperatūru. Gais, ieplūstot caur ieplūdes kolektoru, uzsildās un dodas uz sakarsētu degkameru. No fizikas zināms, ka jebkura gāze sasilstot paplašinās, tas nozīmē, ka aukstā stāvoklī tā ir blīvāka nekā uzkarstētā. Tādējādi dzesētā tilpnē ietilpst lielāks gaisa daudzums nekā tāda paša iekšējā tilpuma uzkarstētā tilpnē. Savukārt degvielas maisījuma

sadegšanas efektivitāte būs augstāka tur, kur gaisa daudzums ir lielāks. Tātad dzesēšanas sistēmas galvenais uzdevums ir pēc iespējas efektīvāk novadīt siltumu no degkamerām. Šādi pazemināta temperatūra uzlabo gaisa iesūkšanas efektivitāti, līdz ar to ievērojami uzlabojas degvielas maisījuma sadegšanas kvalitāte.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu dzesēšanas procesu, ir izstrādāts dzesēšanas sistēmas modifikators *CARUP*. To var lietot jebkurā iekšdedzes dzinējā, kuram ir šķidruma dzesēšanas sistēma. Ierīces darbs pamatojas uz *BIO* stikla (dabiskais minerālis) īpašībām. Jebkurš šķidrums, nonākot saskarē ar *BIO* stiklu, zaudē

virsmas spriegumu, tūlīt izplūst un dzinējā saskares laukums ar dzesēšanas šķidrumu palielinās, attiecīgi uzlabojot siltuma novadīšanu. Kā rāda izmēģinājumi, tad lietojot dzesēšanas sistēmas modifikatoru, var ietaupīt 10–30% degvielas.

Ar to dzinēja darbs ir klusāks un līdz 80% samazinās CO un CH izplūdes gāzēs, ka arī samazinās piededžu veidošanās degkamerās un uz vārstiem, palielinās motoreļļas kalpošanas laiks.

4. att. CARUP izgatavots no augstas kvalitātes tērauda tīkla, tajā ir 40 melno un zaļo BIO stiklu

Modifikatoru CARUP parasti ievieto dzesēšanas sistēmas izplešanās tvertnē un tā modeļa izvēle ir atkarīga no dzesēšanas sistēmas tilpuma.

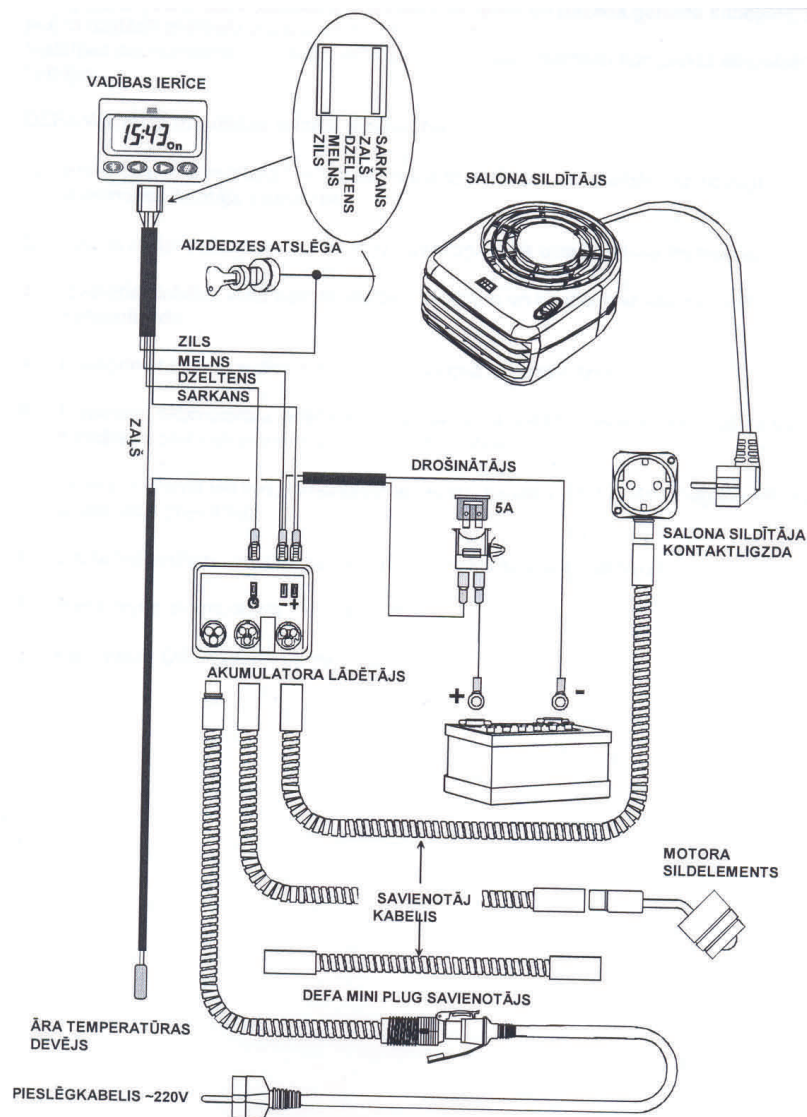
Reālu risinājumu degvielas ekonomijai un transporta līdzekļa vispārējam komfortam piedāvā arī privātā norvēģu kompānija "DEFA". Tā pamatā ir motora elektriskā sildīšana. Īpaši tas būtu vēlams ziemas apstākļos. Kā zināms, lielākā daļa transporta līdzekļu ir aprīkoti ar katalizatoriem. Motora izplūdes gāzes sasilda katalizatoru. Pirms katalizators ir sasniedzis darba temperatūru, tā efektivitāte ir niecīga. Atkarībā no āra temperatūras var būt nepieciešams nobraukt vairākus kilometrus, pirms katalizators sāk efektīvi darboties. Transporta līdzekļiem apgādātiem ar katalizato-

ru, lai uzlabotu motora darbu, degvielas maisījums ir bagātāks, iedarbinot aukstu motoru. Tas nozīmē pastiprinātu CO un CH emisiju un lielāku degvielas patēriņu. Ja motors ir iepriekš uzsildīts, kaitīgo izmešu daudzums un degvielas patēriņš būtiski samazinās. Atkarībā no auksto startu daudzuma vadītājs automobiļa radīto kaitīgo izmešu daudzumu brauciena pirmajos četros kilometros var samazināt vidēji par 60–80%. Jaunākie pētījumi pierāda, ka tieši pirmajos kilometros pēc auksta motora iedarbināšanas ziemā rodas ap 90% kaitīgo CO un HC izmešu. Tātad motora iepriekšēja uzsildīšana dod ne tikai degvielas ekonomiju, bet arī lielu ekoloģisko efektu.

5. att. Motora sildelementi DEFA Warm Up

Kompānija "DEFA" piedāvā ne tikai motora, bet arī salona elektrisko apsildi un akumulatora kontroli, kā arī uzlādi nepieciešamības gadījumā.

6. att. DEFA Warm Up pilna komplekta shēma

Šie tehnoloģiskie risinājumi degvielas patēriņa un kaitīgo izmešu samazināšanai ir piemērojami visiem transporta līdzekļiem ar iekšdedzes motoriem, tai skaitā arī lauksaimniecības tehnikai, ko parasti darbina ar dīzeļmotoriem.

Rakstā izmantota publiski pieejama informācija.

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas
vecākais speciālists mehanizācijā
Aivars Birkavs